

Nätverket Svenska Kulturlandskap

Ängshävd och lieslåtter

Träff i Hundviken i Värmland - 14-15 juni 2018

Minnesanteckningar

Hundviken

Hundviken är en liten by som ligger ett par mil nordväst om Sunne, mitt i det sköna Värmland. I byn hålls några hektar av de gamla inägorna ännu i gott skick, främst tack vare mångåriga insatser av Kate och Bengt Mattsson. I sanning en god gärning! Just det här området har flera kvaliteter. Här finns spår av små åkerlappar, insprängda i ängsområdet. Här finns bitvis riktigt örtrik markväxtlighet kvar i ängarna. Här finns välhävdade dikesrenar. Alltsammans bildar en mycket fin liten helhet, med betade fållor och en tydligt hävdad utmarksskog alldeles utanför gårdsgården. Det betyder att en traditionell markanvändning inte ligger så långt bak i tiden: åkerbruket, ängshävden och betet har samverkat i tid och rum, och utmarkerna har varit en självklar bas och förutsättning för alltsammans. Fram till höbärgning och skörd var det självklart att djuren gick därute. Äng må vara åkers moder. I så fall är utmark åkers mormor.

Svenska kulturlandskap: sluttningar från Hundviken ned mot sjön Mången i Värmland

Lieslåtter

Är man bara ett antal som verkligen slår tillsammans så är det roligt och man får mycket gjort. Det är också värdefullt att kunna låna liar av varandra, prova på och utbyta erfarenheter. Att det finns så många olika orv, handtag, fästen och lieblad är att betrakta som en tillgång. Ofta kan man på gamla orv märka av att folk måste ha varit kortare förr. Eller var det barn och ungdomar som slog? Det finns även olika brynen, slipstenar och städ med hammare till knackning. Idag är förankringen i en lokal tradition ofta ganska svag, och det handlar mer om att fritt söka upp det som faktiskt fungerar, om det så kommer från Österrike, Gotland eller någon annanstans. Men finns ändå kunskap om lokala traditioner kvar i någon form, så är det alltid av intresse att ta del av.

Vissa lieblad är riktigt stora...

...det gäller att kunna hantera dem...

...sen går det undan!

Hur kan området bäst skötas i framtiden?

Ofta när man tar sig an en gammal ängsmark så är huvudreceptet att helt enkelt återuppta fagning, slåtter, höbärgning och efterbete på så stor yta som man tror sig mäka med. För att sedan genomföra det årligen. Vackert så. Men i ett område som Hundviken är det uppenbart att det egentligen är mer komplicerat än så. Det är helt centralt att återskapa en tidigare dynamik i tid och rum. Det innebär i sin tur att det inte är givet att hela ytan slås varje år. De små åkerlapparna kan lämpligen ärljas eller pinnharvas olika år, och kanske sås in. Vissa avsnitt kanske t.o.m. bör gödslas. Och utmarken: om det är möjligt att återställa skogens funktion som grundläggande resurs för försommarbete och uttag av virke m.m. – då kommer man påtagligt mycket längre i strävan att hitta rätt skötsel av hela kulturlandskapsavsnittet.

Välhävdade vägrenar där höet faktiskt bärgas

Men då måste det finnas människor på plats

Det här är en huvudfråga, bakom skötselfrågorna: vem ska leva och bo i Hundviken? Vad är det som gör det attraktivt att flytta in och leva här? Det viktigaste är social gemenskap, i form av grannar och en levande landsbygd runtomkring. Det innefattar i sin tur skola, matbutik, någorlunda närhet till vård och omsorg – och tillgång till internet. Ekonomiskt behöver det finnas möjlighet till åtminstone deltidsförsörjning och även andra utvecklingsmöjligheter.

Men kommer ungdomarna männe tillbaka...?

Det omgivande landskapets kvaliteter

Kulturlandskapet i den här delen av Värmland är något av både – och. Skogen dominerar stort, man får ofta åka långa sträckor genom täta skogar. Samtidigt finns mycket fina ängsmarker och andra mindre landskapsavsnitt kvar i hävd, här och där. Sannolikt är det idag alltför långa sträckor skogsmark dem emellan, för att det ska gå att sprida sig, om man t.ex. är en liten humla. Det betyder att växter och djur som är knutna till solöppna gräsmarker är fast på sina respektive små öar. Hur lång tid det kan ta innan negativa följder av det börjar visa sig är inte känt. Desto viktigare ändå, att hålla markerna i hävd för framtiden.

Brudsporen i Hundviken

Slättergubben i Tiskaretjärn